

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Semantyka czasownika degustować w świetle Modelu "Sens↔Tekst"

Author: Dorota Hamerlok

Citation style: Hamerlok Dorota. (2019). Semantyka czasownika degustować w świetle Modelu "Sens↔Tekst". W: B. Mitrenga (red.), "Język w (kon)tekście... : szkice historycznojęzykowe, porównawcze i współczesne" (S. 36-46). Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Semantyka czasownika *degustować* w świetle Modelu „Sens ↔ Tekst”

1. Wstęp

Sprawdzone metody badawcze pozwalające na przeprowadzenie semantycznej analizy w ujęciu synchronicznym i diachronicznym stale umożliwiają wyciągnięcie interesujących wniosków, gdy zostaną wykorzystane do opisu nowego materiału językowego. Wybrany przeze mnie do analizy model także doczekał się (całościowych lub częściowych) zastosowań (por.: JĘDRZEJKO, 1987; NOWAK, 2007, 2008, 2009, 2012; KRÓL, 2015; LISZYK-KUBINA, 2015). Wszystkie wymienione prace dowodzą, że metody zaproponowane przez Jurija Apresjana, Igora Mel’čuka i Aleksandra Żółkowskiego są warte kolejnych prób wykorzystania. Niniejszy artykuł stanowi próbę aplikacji Modelu „Sens ↔ Tekst” do opisu jednostki *ktos degustuje coś*, dalej nazywanej czasownikiem *degustować*. W drugiej części pracy pokrótce charakteryzuję interesujący mnie model, w części trzeciej przyglądam się rozwojowi semantycznemu czasownika *degustować* na gruncie języka polskiego, część czwarta stanowi zaś główny element pracy, w którym próbuję zastosować Model „Sens ↔ Tekst” do zebranego materiału językowego. Jako materiał badawczy wybrałam czasownik *degustować* ze względu na to, że nie doczekał się dotychczas analizy semantycznej. O wyborze Modelu „Sens ↔ Tekst” zdecydowała z kolei jego zaleta, którą jest obiektywizm opisu języka.

2. Model „Sens ↔ Tekst”

Model „Sens ↔ Tekst”¹ powstał w latach 60. i 70. XX wieku w Moskwie w oparciu o założenia moskiewskiego koła semantycznego. Twórcą omawianego modelu jest Igor Aleksandrovič Mel’čuk. Podstawą jego

¹ Całościowy opis omawianego modelu por.: APRESJAN, 1971: 317–349; 2000: 66–158.

założeń była cybernetyka teoretyczna, która rozwijała się w latach 50. XX wieku w Stanach Zjednoczonych, a także dokonania leksykologów z lat 40. XX wieku: Victora Vinogradova i Lwa Ščerby. W kolejnych latach koncepcja Meľčuka ewoluowała dzięki czerpaniu z założeń generatywizmu, kognitywizmu oraz neurolingwistyki (KRÓL, 2015: 41).

Zasługą opisywanego modelu było przede wszystkim zbliżenie się do formalizacji nawet bardzo skomplikowanych procesów związanych z opanowaniem języka. Rezultaty wyprowadzone przez twórców Modelu „Sens \leftrightarrow Tekst” to: odkrycie i wykorzystanie funkcji leksykalnych i sformułowanie „ważnych praw empirycznych równoznacznego przekształcania wypowiedzi” (APRESJAN, 1970: 349).

Założeniem modelu syntezy semantycznej jest opis tej samej myśli za pomocą różnych reprezentacji powierzchniowych. W języku naturalnym mamy bowiem do czynienia ze środkami synonimicznymi (LISZYK-KUBINA, 2015: 108).

Ważną rolę odgrywają w związku z tym funkcje leksykalne, wśród których można wyróżnić zamiany leksykalne i parametry leksykalne. Funkcje leksykalne przyporządkowują „dany wyraz lub połączenie wyrazowe X innemu wyrazowi lub połączeniu wyrazowemu Y w określony sposób związanemu znaczeniowo z X” (APRESJAN, 1970: 334; 1980: 63). Zmiany leksykalne to inaczej środki peryfrazowania równoznacznego, które ustosunkowują wyrazy na osi paradygmatycznej, co oznacza, że jeden wyraz zostaje zastąpiony innym o znaczeniu, które całkowicie lub częściowo pokrywa się ze znaczeniem wyrazu zastępowanego, przy czym cechy syntaktyczne tych dwóch wyrazów mogą być różne. Parametry leksykalne ustosunkowują dwa wyrazy wobec siebie na osi syntagmatycznej, wyrazy te są ze sobą związane semantycznie (APRESJAN, 1970: 334–336; LISZYK-KUBINA, 2015: 109).

Kolejnym etapem analizy zgodnej z założeniami Modelu „Sens \leftrightarrow Tekst” jest synteza semantyczna, która przebiega zgodnie z regułą: „dane jest zdanie w specjalnym języku semantycznym, języku Basic; żąda się zbudowania zdań języka naturalnego (w miarę możliwości wszystkich) mających ten sam sens” (APRESJAN, 1970: 341). Semantyczny język Basic jest zbliżony do języka naturalnego, gdyż zawiera wszystkie jego wyrazy, które są semantycznie samodzielne. Z kolei wyrazy niesamodzielne semantycznie są w jego słowniku reprezentowane przez symbole odpowiednich funkcji leksykalnych (APRESJAN, 1970: 342). By wykonać wyżej opisane zadanie, należy dane zdanie Basica przekształcić zgodnie z regułami peryfrazowania w inne, równoznaczne z nim zdania Basica, a następnie przetłumaczyć wszystkie te zdania na język naturalny (APRESJAN, 1970: 342).

Następnymi elementami, które muszą się pojawić w zaproponowanym modelu, są opis właściwości syntaktycznych wyrazu i morfologiczny spo-

sób ich wyrażania, ostatnia część analizy powinna zaś zawierać informacje morfonologiczne. Podsumowując, wskaźmy, że Jurij Apresjan charakteryzuje artykuł hasłowy powstały wskutek syntezy semantycznej, którą należy przeprowadzić zgodnie z założeniami Modelu „Sens ↔ Tekst”. Taki artykuł hasłowy powinien zawierać następujące elementy:

- 1) informację morfonologiczną,
- 2) informację syntaktyczną,
- 3) informację leksykalno-semantyczną (APRESJAN, 1970: 348–349).

Postaram się zachować wymienione elementy w niniejszym opracowaniu.

3. Czasownik *degustować*

Czasownik *degustować* jest leksemem, który do polszczyzny trafił stosunkowo późno. Notowany jest dopiero w SW² jako jednostka *degustować komu co*, w znaczeniu ‘obrzydzać’. Autorzy wspomnianego słownika odnotowują także, że czasownik ten pochodzi od łacińskiego słowa *degustare* w znaczeniu zgodnym z semantyką francuskiego wyrazu *dégoûter*: ‘odpychać, budzić wstręt’.

Łacińskie pochodzenie czasownika *degustować* odnotowane zostało także w SJP. Według tego słownika leksem kontynuuje znaczenie łacińskiej *degusto* ‘kosztuję’. Autor hasła wyprowadza dwa znaczenia analizowanego leksemu przytoczone poniżej:

- 1) ‘określać jakość wina, herbaty itp. na podstawie próby ich smaku’,
- 2) przestarz. ‘napętniać niechęcią, przyprawiać o niesmak, niezadowolenie, obrzydzenie’.

Znaczenie drugie, będące kontynuacją znaczenia odnotowanego w SW, uznane zostało w latach 60. XX wieku za przestarzałe. Pierwsze znaczenie z kolei, które uznać należy za nowe, ma związek tylko z napojami, co ulega zmianie w polszczyźnie współczesnej. W WSJP (podobnie jak w SJP) znaczenie to wiązane jest już z pożywieniem (zarówno z potrawami, jak i napojami) i ma postać ‘określać jakość i smak potraw lub napojów, jedząc lub pijąc małe ilości tych produktów’. Takie użycie omawianego czasownika potwierdzają także przytoczone poniżej cytaty zaczerpnięte z Narodowego Korpusu Języka Polskiego (NKJP):

Piwo rybnickie degustował „z urzędu” osobiście burmistrz, zatem był jego pierwszym kiperem.

Niejeden słupszczanin chciałby degustować potrawy sporządzone na podstawie oryginalnych przepisów pochodzących z tych krajów.

² Skrótury zostają rozwiązane w końcowej części artykułu.

Na pakosławskim stoisku Zakładu Przetwórstwa Mięsnego „Dwo-recki” z Golejewa można było degustować smakowite wędliny.

Od rana pod Oświęcimskim Centrum Kultury można było na stoi-sku oglądać wyroby z wosku pszczelego i zabytkowe ule, degusto-wać oferowane miody.

Interesującą zmianą jest współczesne używanie czasownika *degustować* do opisu zdarzeń, które nie mają nic wspólnego z próbowaniem potraw czy napojów. Cytaty przytoczone za NKJP prezentują dodatkowe możliwe użycia omawianego leksemu; człowiek może degustować np. miejsce czy części ciała drugiej osoby:

Poczuła, że ledwie stoi na drżących nogach i usiadła, pozwalając cały czas degustować dłoniom Ernesta kształt jej piersi.

W oczekiwaniu na pierwszy pociąg z pasją oglądam wszelkie metra, a które w świecie natrafię, i ostatnio zdarzyło mi się degu-stować (tak się chyba teraz mówi) wytworne metro w Bilbao.

Okazuje się zatem, że degustacja odbywa się nie tylko za pomocą zmysłu smaku, ale także zmysłu wzroku oraz dotyku. Takie użycia omawianego leksemu należałoby jednak uznać za użycia metaforyczne.

Poza tym czasownik *degustować* współcześnie może służyć opisowi sytu-acji, w której ktoś degustuje kogoś czymś niestosownym. Zapewne zna-czenie to jest wyprowadzone ze znaczenia, które w SJPD zostało uznane za przestarzałe, widoczną zmianą jest zaś to, że konieczny jest element stosowany przez agensa, żeby wzbudzić degustację u drugiej osoby bio-rzącej udział w opisywanej sytuacji.

Jak wspomniałam we wstępie niniejszego artykułu, materiałem badaw-czym jest dla mnie jednostka *ktoś degustuje coś*. Interesuje mnie ona w zna-czeniu, jakie można uznać za prototypowe dla czasownika *degustować*, pozwalające na użycie interesującego mnie leksemu do opisu sytuacji, w której człowiek degustuje (za pomocą zmysłu smaku) pożywienie (potrawę lub napój).

4. Aplikacja Modelu „Sens ↔ Tekst”

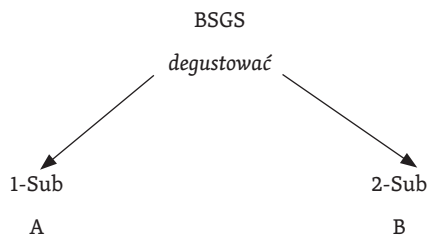
Model „Sens ↔ Tekst” umożliwia modelowanie rozumienia tekstu poprzez abstrahowanie z niego zawartego w nim znaczenia. Proces ten ma prowadzić do syntezy znaczenia i umożliwia przełożenie go na konkretny tekst (KRÓL, 2015: 41). Synteza ta przebiega w następujących etapach:

- 1) sformułowanie reprezentacji semantycznych wyrazu w terminach sztucznego języka,
- 2) wyprowadzenie znaczeniowych i gramatycznych właściwości wyrazu w oparciu o definicję,
- 3) wygenerowanie reprezentacji składniowych konkretnego sensu przy uwzględnieniu reguł peryfrazowania (NOWAK, 2007: 215),
które postaram się uwzględnić w tej części opracowania.

Pierwszy z komponentów – sztuczny język Basic – pozwala na zapis znaczenia i obejmuje leksykę głębinową, w skład której wchodzi: jednostki języka naturalnego, funkcje leksykalne, zmienne przedmiotowe i spójniki logiczne. Głębinowe zależności składnikowe wiążą z kolei nazwę sytuacji i nazwy jej uczestników, czyli wyznaczają gramatykę (NOWAK, 2007: 217).

Zgodnie z opisem modelu „Sens \leftrightarrow Tekst” (por. APRESJAN, 1970, 2000) zdanie *Jan degustuje ciasto* będzie miało następującą postać:

SCHEMAT 1

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne.

Na powyższym wykresie A to subiekt mający cechę [+Hum] (będący w roli gramatycznego podmiotu i semantycznego agensa), B oznacza obiekt (w roli dopełnienia bliższego), który jest rzeczownikiem stanowiącym nazwę potrawy lub napoju.

Czasownik *degustować* otwiera dwa miejsca walencyjne, które wypełniane są przez nazwy przedmiotów, co obrazuje tabela 1.

TABELA 1

Morfologicznie dopuszczalne wyrażenia walencji dla czasownika *degustować*

1	2
A-Sub	B-Obj
S _{Mian}	S _{Bier}

ŹRÓDŁO: Opracowanie własne.

Model reakcji podaje znaczeniowe i gramatyczne właściwości wyrazu. Odnotowane zostają w nim aktywne walencje semantyczne i to, w jaki sposób są one realizowane w konkretnym tekście. Walencjom – zarówno semantycznym, jak i syntaktycznym – przypisywane są stopnie silny, słaby albo zerowy (APRESJAN, 1970, 2000). W przypadku czasownika *degustować* można zauważyć, że walencje *Sub* i *Obj* (1) odznaczają się silną rekcją semantyczną i syntaktyczną. Omawiany czasownik dopuszcza także walencję *Instr* (2), która ma z kolei słabą rekcję semantyczną i syntaktyczną.

- (1) Jan degustuje ciasto.
- (2) Jan degustuje ciasto widelcem.

Kolejnym istotnym elementem są funkcje leksykalne, które wyrażają zdolność wyrazu do wchodzenia w związki z innymi wyrazami (NOWAK, 2009: 55). Poniżej wyznaczam wybrane funkcje leksykalne dla czasownika $x = \textit{degustować}$ ³.

Syn(*degustować*) = próbować, kosztować, smakować
 S_{Sub} (*degustować*) = degustator
 Ad_{vo} (*degustować*) = degustując
 A_i (*degustować*) = degustujący
 A_o (*degustować*) = degustowany
 Gener(*degustować*) = robić (coś)
 S_o (*degustować*) = degustacja

³ Ważniejsze skróty funkcji leksykalnych użytych w pracy (por. APRESJAN, 1970, 2000):

$Ad_{\text{vo}}(x)$ = przysłówek związany semantycznie z nazwą uczestnika sytuacji, także imiesłów przysłówkowy współczesny
 $A_o(x)$ = przymiotnik
 $A_{\text{Sub}}(x)$ = nazwa uczestnika sytuacji mająca postać określenia
 Caus(x) = powodować istnienie jakiejś sytuacji
 Func_o(x) = czasownik niepełnoznacznym o znaczeniu ‘mieć miejsce’, przy którym nazwa sytuacji S0 jest podmiotem
 Func_i(x) = czasownik niepełnoznacznym łączący sytuację S0 w funkcji podmiotu z nazwą i-kowego uczestnika sytuacji w funkcji dopełnienia
 Gener(x) = nazwa rodzajowa
 Oper(x) = czasownik niepełnoznacznym łączący nazwę i-kowego uczestnika sytuacji jako podmiotu z nazwą samej sytuacji S0
 $S_o(x)$ = rzeczownik
 $S_{\text{Sub}}(x)$ = subiekt czynności
 Syn(x) = synonim

CausOper(degustacja) = poddać

CausFunc₁(degustacja) = przeprowadzać

Kolejnym krokiem w przeprowadzanej analizie jest wyznaczenie leksykalnych reguł peryfrazowania. W tym miejscu postaram się przedstawić wybrane leksykalne reguły peryfrazowania zastosowane dla węzła $x = \text{degustować}$ w formule $A \text{ degustuje } B$. Reguły te pozwalają pokazać, jak (przy użyciu funkcji leksykalnych) możliwe jest przekształcenie i wyrażenie znaczenia określonego węzła w BSGS (NOWAK, 2007: 221).

- (1) $x \leftrightarrow \text{Syn}_1(x) \text{ A próbuje } B$.
- (2) $x \leftrightarrow \text{Syn}_2(x) \text{ A kosztuje } B$.
- (3) $x \leftrightarrow \text{Syn}_3(x) \text{ A smakuje } B$.
- (4) $x \leftrightarrow \text{S}_{\text{Sub}}(x) \text{ A jest degustatorem } B$.
- (5) $x \leftrightarrow \text{A}_{\text{Sub}}(x) \text{ A jest degustującym } B$.
- (6) $x \leftrightarrow \text{Conv}(x) \text{ B jest degustowane przez } A$.
- (7) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{Syn}_1(x) \text{ B jest próbowane przez } A$.
- (8) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{Syn}_2(x) \text{ B jest kosztowane przez } A$.
- (9) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{Syn}_3(x) \text{ B jest smakowane przez } A$.
- (10) $x \leftrightarrow \text{A}_{\text{Sub}} \rightarrow \text{Syn}_1(x) \text{ A jest próbującym } B$.
- (11) $x \leftrightarrow \text{A}_{\text{Sub}} \rightarrow \text{Syn}_2(x) \text{ A jest kosztującym } B$.
- (12) $x \leftrightarrow \text{A}_{\text{Sub}} \rightarrow \text{Syn}_3(x) \text{ A jest smakującym } B$.

Nieakceptowalne są natomiast peryfrazy:

- (13) $*x \leftrightarrow \text{Perf}(x) \text{ A zdegustował } B$.
- (14) $*x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{Perf}(x) \text{ B zostało zdegustowane przez } A$.

Powodem nieakceptowalności powyższych peryfraz jest czynnik semantyczny. Czasownik *zdegustować* ma bowiem także znaczenie ‘wywołać w kimś uczucie niechęci lub obrzydzenia, spowodowane czymś nie stosownym w opinii mówiącego’ (por. WSJP). Problemu takiego nie ma natomiast w przypadku peryfraz dla wyrażen synonimicznych dla omawianego węzła. Są one dopuszczalne ze względu na brak dodatkowych znaczeń mogących powodować błędną interpretację peryfrazy: $x \leftrightarrow \text{Perf} \rightarrow \text{Syn}_1(x) \text{ A spróbował } B$.

- (15) $x \leftrightarrow \text{Perf} \rightarrow \text{Syn}_2(x) \text{ A skosztował } B$.
- (16) $x \leftrightarrow \text{Perf} \rightarrow \text{Syn}_3(x) \text{ A posmakował } B$.
- (17) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{PerfSyn}_1(x) \text{ B zostało spróbowane przez } A$.
- (18) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{PerfSyn}_2(x) \text{ B zostało skosztowane przez } A$.
- (19) $x \leftrightarrow \text{Conv} \rightarrow \text{PerfSyn}_3(x) \text{ B zostało posmakowane przez } A$.

Wnioskować można, że jedynymi dopuszczalnymi peryfrazami umożliwiającymi pokazanie, iż proces degustacji został zakończony, są następujące peryfrazy:

(20) $x \leftrightarrow \text{Oper} \rightarrow S_0(x)$ *A poddał degustacji B.*

(21) $x \leftrightarrow \text{Func}_1 \leftrightarrow S_0(x)$ *Degustacja B została przeprowadzona przez A.*

Ostatnia peryfraza, którą chcę wyznaczyć w tym miejscu, pozwala na stwierdzenie zachodzenia danego zjawiska, dla mnie zjawiskiem tym jest degustacja:

(22) $x \leftrightarrow \text{Func}_0 \rightarrow S_0(x)$ *Ma miejsce degustacja B przez A.*

W tym miejscu należy przejść do składnikowej przebudowy reguł leksykalnych. Postaram się przeprowadzić składnikową przebudowę trzech ostatnich reguł leksykalnych (20–22), zgodnie z tym, co nakazują reguły syntaktyczne (na podstawie danych dostarczonych przez reguły leksykalne działające w węźle BSGS):

1. $x \rightarrow A, B \leftrightarrow \text{Oper} \rightarrow A, [S_0(x) \rightarrow B]$

2. $x \rightarrow A, B \leftrightarrow \text{Func}_1 \leftrightarrow [S_0(x) \rightarrow B], A$

3. $x \rightarrow A, B \leftrightarrow \text{Func}_0 \leftrightarrow S_0(x) \rightarrow B, A$

Na podstawie trzech powyższych reguł i danych ze słownika objaśniająco-kombinatorycznego (prezentowanych wcześniej) można wyprowadzić następujące zdania języka naturalnego, które są poprawne gramatycznie i są wobec siebie synonimiczne:

1. *Adam poddał degustacji wino.*

2. *Degustacja wina została przeprowadzona przez Adama.*

3. *Ma miejsce degustacja wina przez Adama.*

Informacja zawarta w zdaniach została nienaruszona, choć ma różną postać leksykalną i syntaktyczną (w zależności od zastosowanych reguł).

5. Podsumowanie

Niniejsza praca ma charakter wstępny, a wyprowadzone hipotezy wymagają dalszych analiz, które będą mogły potwierdzić ich poprawność (choć czasownik *degustować* jest tylko dwuwalencyjny). Co więcej, wypro-

wadzone wnioski powinny zostać uzupełnione w przyszłości o analizę morfologiczną i fonologiczną.

Ograniczeniem Modelu „Sens ↔ Tekst” jest brak ujęcia w rozważaniach kontekstu pragmatycznego, który we współczesnych badaniach lingwistycznych cieszy się zainteresowaniem. Niemożliwe okazuje się także zagospodarowanie wszystkich treści znaczeniowych, poza opisem pozostają m.in. składniki emocjonalne i oceniające⁴. Niemniej zaletą stosowanego modelu z pewnością pozostaje wysoki stopień zobiektywizowania wprowadzonych reguł. Model ten okazuje się przydatny w porządkowaniu pól wybranych leksemów oraz we wykazaniu relacji semantycznych i łączliwości semantyczno-syntaktycznej. Opis wymienionych elementów jest przejrzysty, co także stanowi zaletę metod przyjętych w niniejszym artykule.

Źródła

- SJPD – DOROSZEWSKI W., red.: *Słownik języka polskiego*. T. 1-10. Warszawa 1958-1969.
- SW – KARŁOWICZ J., KRYŃSKI A., NIEDŹWIEDZKI W., red.: *Słownik języka polskiego*. T. 1-8. Warszawa 1900-1927.
- NKJP – Narodowy Korpus Języka Polskiego; www.nkjp.uni.lodz.pl.
- SJP PWN – *Słownik języka polskiego*; <http://sjp.pwn.pl>.
- WSJP – *Wielki słownik języka polskiego PAN*. Red. P. ŻMIGRODZKI; www.wsjp.pl.

Literatura

- APRESJAN J., 1970: *Koncepcje i metody współczesnej lingwistyki strukturalnej*. Przeł. Z. SALONI. Warszawa.
- APRESJAN J., 1980: *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*. Przeł. Z. KOZŁOWSKA, A. MARKOWSKI. Wrocław.
- APRESJAN J., 2000: *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*. Przeł. Z. KOZŁOWSKA, A. MARKOWSKI. Wrocław.
- JĘDRZEJKO E., 1987: *Semantyka i składnia polskich czasowników deontycznych*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk – Łódź.
- KRÓL M., 2015: *Kategoria punktu widzenia a budowanie słownika modelu lingwistycznego na przykładzie Modelu Sens ↔ Tekst*. W: MUSKAT-TABAKOWSKA E., BOROWSKI G., CIERPICH A., WĄSALA K., red.: *Punkt widzenia w literaturze, kulturze i języku*. Kraków, s. 41-47.

⁴ Na to samo ograniczenie modeli teorii pól znaczeniowych, semantyki składnikowej i eksplikacji znaczeń za pomocą metajęzyka wskazuje Edyta PAŁUSZYŃSKA (2008: 22).

- LISZYK-KUBINA K., 2015: *Fazowość i jej wykładniki w polszczyźnie*. Katowice.
- NOWAK T., 2007: *O znaczeniu i gramatycznej budowie wybranych polskich czasowników rozumowania*. W: KAMPER-WAREJKO J., KAPROŃ-CHARZYŃSKA I., red.: *Z zagadnień leksykologii i leksykografii języków słowiańskich*. Toruń, s. 215–223.
- NOWAK T. 2008: *Składnia czasownika ARGUMENTOWAĆ w perspektywie semantyczno-generatywnej (próba analizy metalingwistycznej)*. „LingVaria”, z. 2(6), s. 29–39.
- NOWAK T., 2009: *Semantyka i składnia czasownika ODKRYĆ*. „LingVaria”, z. 2(8), s. 47–57.
- NOWAK T., 2012: *O szaleństwie w języku, czyli na manowcach umysłu (na przykładzie czasownika OSZALEĆ)*. „LingVaria”, nr 14, s. 23–38.
- PAŁUSZYŃSKA E., 2008: *Pragmatyczne akty mowy w kontekście komunikacyjnym*. „Acta Universitatis Lodzianensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 16, s. 21–27.

Dorota Hamerlok

The semantics of the Polish verb *to sample* (*degustować*)
in the “Meaning ↔ Text” Model

SUMMARY

The following article constitutes a study of semantics of the Polish language. The analysis presented in this study aims at describing the meaning of the Polish verb *to sample/to taste* (*degustować*). The research material has been excerpted from selected dictionaries of the Polish language, both historical and contemporary. The first, theoretical section of the article presents the main assumptions of the “Meaning ↔ Text” Model. The following section, on the other hand, is devoted to a diachronic analysis of the semantic evolution of the lexeme ‘to sample’. The third and key section attempts to use the “Meaning ↔ Text” Model for the purposes of description of the selected verb. The analyses presented in this paper prove that applying such established linguistic methodologies to new research material can be beneficial and facilitates new, interesting conclusions.

Dorota Hamerlok

Semantik des polnischen Verbs *degustować* (*verkosten*) im Lichte des Modells
„Sinn ↔ Text”

ZUSAMMENFASSUNG

Der vorliegende Artikel gehört zum Bereich der Forschungen zur Semantik der polnischen Sprache. Die dargestellte Analyse ist ein Versuch, die Bedeutung des polnischen Verbs *degustować* (*verkosten*) zu beschreiben. Das Untersuchungsmaterial wird aus den ausgewählten – historischen und zeitgenössischen –

Wörterbüchern der polnischen Sprache extrahiert. Im ersten – theoretischen – Teil des Artikels werden die Hauptannahmen des Modells „Sinn \leftrightarrow Text“ dargestellt. Der zweite Teil des Artikels widmet sich der Analyse der semantischen Entwicklung des Lexems *degustować*. Dieser Teil hat daher einen diachronischen Charakter. Der dritte Teil stellt einen Kern des Artikels dar, bei dem versucht wird, das ausgewählte Verb anhand des Modells „Sinn \leftrightarrow Text“ zu beschreiben. Die präsentierten Analysen belegen, dass es sich lohnt, mit den bewährten sprachwissenschaftlichen Methoden ein neues Forschungsmaterial zu beschreiben, was weiterhin interessante Schlussfolgerungen ziehen lässt.